

KONYA MEVLÂNÂ MÜZESİ HAZİNE-İ EVRÂK ARŞİVİ'NDEKİ BELGELERE GÖRE MUĞLA MEVLEVÎHÂNESİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇIPAN

Konya Mevlânâ Müzesi Hazîne-i Evrâk Arşivi'nde 96 numarada kayıtlı zarfta Muğla Mevlevîhânesi'yle ilgili 15'i yazışma, 1'i inşaat keşif evrakı ve 1'i de plân-kroki olmak üzere toplam 17 adet belge mevcuttur (1).

Bu belgelerden 4 tanesi R. 1326 - M. 1910 (2), 1 tanesi R. 1327 - M. 1911 (3), 8 tanesi R. 1328 - M. 1912 (4) ve 3 tanesi de R. 1329 - M. 1913 (5) tarihlerini taşımakta olup, konuları bakımından çeşitli sebeplerle mevlevîhânedен menfaat temini, postnişin değiştirilmesi talebi, savaş için gönüllü toplanması, ihvânın siyasetten uzak tutulması gayreti ve yapılan tamirlerle ilgilidir.

Tebliğime malzeme teşkil eden belgeler hakkında takdîm ettiğim bu kısa bildiren sonra, müsâadenizle Muğla Mevlevîhânesi'nin tesisi hakkında malumat arz etmek istiyorum.

Muğla Mevlevîhânesi, bölge halkı tarafından çok tanınan, sevilen ve hürmet duyulan - Dîvân ve Gülşen-i Vahdet isimli eserleri üzerinde Yüksek Lisans tezi hazırladığım - (6) Mevlevî şeyh ve şâiri Şâhidî İbrahim Dede'nin babası Hüdâî Sâlih Dede'nin himmetleriyle kurulmuştur. Bu hadise Esrâr Dede tarafından şöyle anlatılmaktadır : "Babası tarafından, Muğla'da ikâmet eden Seyyid Kemâleddin Hazretleri'nin manevî terbiyesine tevdi edilen Hüdâî Dede, ta'lîm-i envâ-ı 'ulûm-ı dîniyye ve ledünniyyeden sonra Mevlevîlik yoluna girmiş ve şöhret kazanmıştır. Irak ve Acem diyârını ziyaretini müteakip İstanbul'a gelmiş, sadrazam tarafından Fâtih Sultan Mehmed Hân'ın huzûruna çıkarılmış; Sultan, kendisiyle tanışmaktan müşerref ve bereketli sohbetlerinden müstefid olduğunu söyleyerek bir arzuları olup olmadığını sormuş, Hüdâî Dede de, Muğla'da Seyyid Kemâleddin Hazretleri'nin medfûn oldukları Türbe-i Şerife'nin kendilerine Mevlevî Zaviyesi olarak ihşân olunmasını talep etmiştir. Sultan Fâtih de bu arzuyu kabul ederek ziyâdesiyle ihşânda bulunmuştur." (7) şeklinde anlatılmaktadır.

Sûfiliği yanında güçlü de bir şâir olan, buna delil olmak üzere :

"Ey dil istersen eğer kâmil ola noksânın

Sikkesi altına gir hazret-i Mevlânânın"

matla beytini sunabileceğimiz Hüdâî Sâlih Dede'nin, ömrünün kalan kısmını burada halkı irşâd ederek ve risâleler yazarak geçirdiği, ve 90 yaşını aşkın bir halde (H. 885-M. 1480) tarihinde vefat ettiği (8) düşünülürse, Mevlevîhâne'nin tesisinin 1470'li yıllarda olduğu söylenilebilir.

(1) Mevlânâ Müzesi Hazîne-i Evrâk Arşivi, Zarf No : 96

(2) A.g.a., No : 96/1, 2, 3, 4

(3) A.g.a., No : 96/5

(4) A.g.a., No : 96/6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

(5) A.g.a., No : 96/14, 15, 16

(6) Mustafa Çıpan, Muğlalı İbrahim Şâhidî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri, Dîvân ve Gülşen-i Vahdet (Tenkidli Metin), Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986, XXXIII + 166 s.

(7) Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye, Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, No : 1502, vr. 44 a, b

(8) A.g.e., vr. 44 b

Şimdi elimizdeki belgeleri konularına göre tasnif ederek yaptığımız değerlendirmeyi arz edelim.

Komisyon reisi ve mütevellî kaymakamı ile birlikte beş a'zanın daha mührünü taşıyan R. 4 Temmuz 1328/M. 1912 tarihli belgede (9); Muğla Mevlevîhânesi Postnişini Cemâl Efendi'nin idare noksanlığı ve Dergâh'ın harab halî dikkate alınarak, Şeyhlik makamınca tedkik için Denizli Şeyhi Hasan Ali Dede'nin görevlendirildiği, Cemâl Efendi zamanında 18.000 kuruş borca girildiği, bunun % 30'u tenzil edilerek kalanının taksitler halinde ödenmesinin mümkün olacağı, ancak Müftü Hacı Mehmed Efendi'nin, gerek Şeyh Efendi gerekse eslâfının Dergâh'a ait borçlar dışında, şahsî menfaatlerinin vakıfça karşılanma mecburiyetinin bulunmadığını bildirdiği ve nihayet Cemâl Efendi'nin aldığı 3 lira maaşla bu borcu ödeyemeyeceğinin anlaşıldığı, borcun tesviyesi için muamelenin süratle tayin ve iradesi hususunun Şeyhlik makamına arz edildiği ifade edilmiştir.

Bunun arkasından Muğla eşrafından Es-Seyyid Kemaleddin Hüseyin, R. 7 Temmuz 1326/M. 1910 tarihli belgede (10), Muğla Mevlevîhânesi Postnişini Cemâl Efendi'nin iktidarsızlığının, Denizli Şeyhi Hasan Ali Dede tarafından bir çok kere beyan edilmiş olduğunu bildirerek adeta : "Mevlevîhânelerde iktidâra mâlik çilekeş kalmamış mı? Söz çok, lisâna getirmeye destûr yok. Madem ki Muğla Şeyhi Eûzü Besmele okumaktan âciz olup, bu bâbda tekâsülü ve iltimâsı hususunda bulunanlar Allah'ın Kahhâr ismiyle kahrına uğrasın." diyerek fevân etikten sonra : "Hazret-i pîr-i destgîr aşkına azliyle diğerinin tayinini Hak erenlere havâle eylerim efendim." cümlesiyle arzusunun dile getirmişti.

Aylık talebinde bulunulan ve Muğla Mevlevîhânesi'ndeki usulsüzlükleri anlatan bir belge ise R. 14 Temmuz 1326/M. 1910 tarihli olup (11) Mevlevîhâne hatip ve âyinhânî Süleyman Fâik Mührünü taşımaktadır.

Bu belgede, 25 seneden beri devam eden "âyîn-i şerîf" in bir senedir icrâ edilmediği, adı geçen şahsın va'zhân ve hatip olarak görev yaptığı, Dergâh-ı Şerîf'in 20.000 kuruşa yakın geliri olduğu ve güyâ borç sebebiyle Dergâh'a gelen fukaraya lokma verilmediği; Muğla şeyhinin komisyondan 300 kuruş maaş alıp, başka bir işe karışmadığı; Abdülhalim Çelebi'nin meseleyi tahkîk için Denizli Şeyhi'ni görevlendirdiği, bazılarına usulsüz olarak varidattan maaş bağlandığı bildirilip, Dergâhın akşam sabah göz önündeki hademesi olmakla emsâlî misillü 5-10 kuruş nüzûrât-ı mevleviyyenin i'tâsı talep edilmekte, yaptıklarının teyidi kasıyla evrakın sonunda : "Fakîr, hîtabet ve âyinhân ve vâizlik vezâifini ifâ idegelmede olup olmadığı Muğla'dan dilediğiniz ulemâ ve sâir zevâtdan münâsib ise istizâh buyurun sultanım." denilmektedir.

R. 14 Mart 1328 - M. 1912 tarihli ve Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi mühürlü belgede (12), yukarıda harap halde bulunduğu bildirilen Mevlevîhâne ile ilgili Muğla Evkâf Memurluğundan Evkâf Nezâret-i Celîlesi'ne bir kıt'a keşif evrâkı ile Fen Dâiresi'nden bir kıt'a rapor gönderildiği, bunların Nezâret'çe Muğla Evkâf Memurluğuna îade edildiği, Şâhîdî Hazretleri Vakfı'nın, gâsıpların elinde bulunan kısmının kurtarılması için Mahkeme-i Şer'iyye'ye dava açılmasının ve elde edilecek gelirden tamir masraflarının karşılanmasının istendiği, ancak kendi ellerinde bulunan evrâkın dava açabilmek bakımından yeterli olmadığı ve Kemâl Dede'de bulunan evrâkın kendilerine îadesi için ferman buyurulması hususu anlatılmaktadır :

Aynı tarih ve mührü taşıyan ikinci bir belgede (13), Dergâh-ı Şerîf'in tamiri için Evkâf Nezâretî'nin tahsîsât vermediğinin evvelce arz edildiği, Şeyh hazretlerinin him-

(9) A.g.a., No : 96/1

(10) A.g.a., No : 96/3

(11) A.g.a., No : 96/4

(12) A.g.a., No : 96/6

(13) A.g.a., No : 96/8

metiyle Eytâm Sandığı'ndan, dört ayda geri ödenmek üzere % 9 faizle 5.000 kuruş alınarak (R. 20Nisan 1328 - M. 1912) tarihinde inşaata başlanıldığı, tahminen haziranın sonuna kadar bitirileceği, sonunda inşaat masraflarına ait bir kıt'a defter ile Dergâh-ı Şerif'in resminin Konya'daki şeyh hazretlerine takdîm edileceği, bu işleri takip eden Cemâl Dede'ye ayda 2 Osmanlı lirası i'tâsının irâde buyurulması hakkında bilgi verilmektedir.

Aynı tarih ve mührü taşıyan üçüncü belgede de (14) inşaatın plân ve yapımı hakkında : Hücrelerle duvarların tamamen yıkılarak sekiz ayak merdivenle dört hücreyi hâvî 4,5 m. murabba'ında karşılıklı dört oda ve odaların ortasında uzunluğu 9 m. ve eni 4 m. bir salon ve salonun arka tarafında bir kiler ve binanın sonunda altı üstlü kandilhâne ve hücrelerin alt katına taban döşenirse ikâmete uygun olacak şekilde inşâ edildiği ve dülgerlik hizmetinin sona erdiği şeklinde bilgi verilmiş; kalan çatı, siva ve çerçeve camlarının 2.000 kuruşla yapılabileceğinin tahmin edildiği, ancak para kalmadığı için işe ara verildiği bildirilmiştir. Ayrıca minârenin tamirinin 2.000 kuruş sarfla Sâbık Menteşe Mebusu Hamza Bey Efendi, mefrûşâtının da eşrâfdan Şerif Efendi Hazretleri tarafından yaptırıldığı, Hacı Hamdi Efendi'nin de 3.000 kuruşluk kereste hediye ettiği işin 15.000 kuruşa bâliğ olacağı ve ertesine sene yapılması düşünülen Türbe-i Şerif'in siva vs. giderlerinin de 2.000 kuruşa ulaşacağı belirtilmiştir.

Mevlevîhânenin tamiri ile ilgili bahse konu olan ve Muğla Belediye Reisi ile beş azanın da mühürleri bulunan 14 Kânûn-ı Evvel 1327 - M. 1911 tarihli keşif evrakında (15) : "Yukarıda gösterilen inşaat malzemelerinin, beldenin râyicine uygun olduğu" zikredilmiş ve 26.751 kuruşluk bir yekûn çıkarılmıştır.

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi mühürlü ve R. 21 Temmuz 1328 - M. 1912 tarihli belgede (16) ise, yukarıdaki belgelerde bahsedilen inşaatın tamamlandığı bildirilmiştir.

Sonunda Komisyon Reisi, Mütevellî Kaymakamı ve beş azanın mührü bulunan R. 4 Temmuz 1326 - M. 1910 tarihli belgede (17) Mevlevîhâne'ye iki yönden tatlı su geldiği, birine Şâhidî suyu, diğerine âl-i Abbâs namı Yılanoğlu suyu denildiği, ikinci suya Yılanoğlu isminin verilmesinin 60 - 70 sene evvel bu isimli bir şahsın suyu getirmiş olmasından kaynaklandığı; eşrâfdan birisinin her iki suyun mecrâ'nı tamirine karşılık Yılanlıoğlu suyunun yarısını Dergâh dışından bahçesine götürmek talebinin uygun görülmediği; bir sene kadar evvel Satıroğlu Hacı Süleyman adlı birisinin hasbete'n-lî'llâh Yılanlıoğlu suyunu tamir isteğinin kabul edildiği, ancak kısmen tamir, kısmen tecdid ve mecra değişikliği yoluyla suyun Dergâh'ın arkasına kadar getirildiği, mezkûr tarafından çok az bir kısmının Dergâh'a terkle büyük kısmının evine ve yakınlarına sevk edildiği, yavaş yavaş Dergâh'ın genel muamelelerine de kötülüğünü bulaştırmış olmasının, sonunda tekkenin mahvına sebep olabileceği anlatılmış, mahkemeye müracaat edildiği bildirilmiş, Cenâb-ı reşâdet-penâhîleri tarafından ilgili kişilere tebliğatin yanında, pâdişâhın iradesinin temin edilmesi talebinde bulunulmuştur.

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi mühürlü ve R. 21 Temmuz 1328 - M. 1912 tarihli belgede (18), şeyh vekîli bir başka ve düşündürücü hususu dile getirerek, Dergâh-ı Şerif'in sâhipsiz ve hâmisiz kaldığı bir dönemde, Dergâh'dan meşru olmayan yollarla istifade temin etmeye kalkanlara muhâlefet ettiğini, Dergâh'a akan tatlı suyun Satıroğlu Hacı Süleyman ve mehâlâlarınca zabtedildiğini; suyun ellerinden alınmasına dâir teşebbüsleri sebebiyle tehdîd edildiğini; ancak eşrâf ve ulemânın kendisine

(14) A.g.a., No : 96/12

(15) A.g.a., No : 96/5

(16) A.g.a., No : 96/9

(17) A.g.a., No : 96/2

(18) A.g.a., No : 96/9

sahip çıkarak cesâretlendirdiklerini, bu hususda hakkında beslenen kin ve garazdan dolayı vukû bulabilecek bir şikâyet sebebiyle ayıplamıp azarlanmaması gerektiğini ifade ediyor.

Aynı tarih ve mühürlü bir başka belgede (19) ise yine su meselesi üzerinde dularak, Satıroğlu'nun Mahkeme-i Şer'iyye'ye dava edildiği ve davanın nasıl cereyân ettiği bildirilmiş, hâkimin Satıroğlu lehine iltiması anlatılmış ve temyize gidileceği ifade edilmiştir.

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi mühürlü ve R. 21 Temmuz 1328/M. 1912 tarihli belge de (20) su ile ilgili olup, Satıroğlu'nun gasbettiği sudan başka beş şahadet parmağı miktarı diğer suyun kanavâtının (bu su Şâhidî suyu olmalıdır) eşrâftan Rıfat Efendi tarafından tamir ettirildiği, kendi hanesine bir, 3.000 kuruşluk ke-reste ihdâ eden Hamdi Efendi'nin hanesine de bir şahadet parmağı miktarı su verildiği ve şiddetle ihtiyaç duyulan Demirci Dükkânı Meydanı'na da bir çeşme inşâ ettirilip bir miktar su verildiği ve üzerine : "Mevlevî Dergâh-ı Şerîfinin Çeşmesidir" cümlesinin yazdırıldığı belirtilmiştir.

İlgi çekici bulduğumuz bir diğer belge, Muğla Jandarma Tabur Kumandanı imzalı ve R. 26 Kânûn-ı Evvel 1329 - M. 1913 tarihli olanıdır (21). Belgede kumandan, kendisinin Muğla'da vazîfeye başladığını, Şâhidî Dergâhı'nı ziyaretle, kalplerindeki elem ve kederin izalesi için rûhâniyetinden istimdâd olduğunu, Muğla Müftüsü Muhammed Zekâî Efendi'nin, her cum'a günü Mesnevî-i Şerîf okuyarak müminlerin kalplerini nurlandırdığını belirterek, Evkâf-ı Celâliye tahsisatından aylık 2'şer liranın tahsis ve i'tâsını "ubûdiyyet-i kadîmeme mağrûren" ifadesiyle temenni etmektedir.

Daha sonraki üç belge : Düşmanların din ve memleketimize taarruz ve tecâvüzünün bertaraf edilmesi maksadıyla gönüllü kaydedilmesi ve levâzimatının ikmalinin duyulması üzerine Mevlevî meşâyihından Şeyh Selim Efendi dâîlerinin din-darâne bir gayretle mücâhid kâfilelerini teşyi etmeleri (22); Muhammed Emin Zekâî tarafından, uhdesine Mevlevîhânlık tevdi'i münasebetiyle, yazılan teşekkürnâme (23) ve Şeyhlik makamınca istenilen evrâkın gönderildiğine dâîrdir (24).

Elimizdeki son belge ise, Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi imzalı olup R. 24 Mart 1328/M. 1913 tarihini taşımaktadır (25). Belgede; Emirnâme-i reşâdetpenâhî gereğince, ihvanın cümlesinin kendi vazîfelerini yapmaları, siyasetle meşgul olmamaları ve hükûmeti desteklemeleri hususunda uyarıldığı bildirilmiş, Muhammed Hilmi'nin Meşrûtiyet ve yaşanan buhranlı günler hakkında kaleme aldığı dört kıt'ası takdîm edilmiştir.

Hepsi de Arûz'un, şâirlerimizce çok kullanılan "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" vezniyle yazılan kıt'alardan ilkinde, Meşrûtiyet ve çok partili dönem dikkate alınarak :

"Devr-i hürriyetde lâzım gerçi bir çok fırkalar

Çünkü meşrûtiyetin ahkâmı böyle iy baba

Vakti var tatbîk ider millet bu ahkâmı fakat

Şimdilik bu şöyle bir nâzûk zemânda nâ-revâ"

(19) A.g.a., No : 96/10

(20) A.g.a., No : 96/11

(21) A.g.a., No : 96/16

(22) A.g.a., No : 96/13

(23) A.g.a., No : 96/14

(24) A.g.a., No : 96/15

(25) A.g.a., No : 96/7

denilmiş, ikinci kıt'ada, i'tilâfın maksadının ne olduğu :

"Anlaşıldı i'tilâfın maksadı cem'iyeti
Mahv idüp yıksın da isterse vatan olsun harâb
Farz olunsun kim kazandı intihâbda i'tilâf
Sanma itmez cem'iyet ferdâ yeni bir inkılâb"

şeklinde anlatılmış, inkılâb hakkında ne düşündüğü ve intihâb vakti ne yapılmak gerektiği ise :

"Gayr-ı kânûnî degüldür inkılâbdan maksadım
Hüsn-i niyyetle çalışmaktan kinâyetdür hemân
İntihâb vakti bu millet çâr-çeşm olmaz ise
Mahv olur mülk ü vatan müşkilleşir iş ol zemân"

kıt'asıyla dile getirilmiştir. Nihayet son kıt'ada hürriyetin hakkıyla tecellîsinden sonra, i'tilâfın mı yoksa ittihâdın mı haklı olduğunun anlaşılacağı söylenilir.

"Sahib-i meslek isen Hilmî bugün cem'iyete
Hizmet-i kün der-zemân-ı intihâb bâ-adl ü dâd
İtmeli hakkıyla hürriyyet tecellî bizde kim
Anlaşılsın i'tilâf mı haklı yâ hod ittihâd"

Bu belgeler hakkında, arz etmeye çalıştığımız değerlendirmelerden, çıkarabildiğimiz sonuçları şöylece sıralayabiliriz.

1 - Osmanlı Cihân Devleti'nin zayıflaması, müesseselerde de bir çözülme ve zayıflama meydana getirmiş, bazı nüfûz sahibi kimselerin Mevlevîhânelere tasallutu ve meşrû olmayan yollarla kazançlar elde etme peşinde koşmaları sonucunu doğurmuştur.

2 - Mevlevîhânelerde postnişinlik gibi önemli görevlere liyâkatsiz kişilerin getirilebildiği görülmüş, bunların, halkın şikâyeti üzerine değiştirilebilmesi bile uzun zaman almıştır.

3 - Mevlevîhânelerin ve tabiatıyla burada ikamet eden, günlük hayatımıza nezaket ve zarafeti yerleştiren, Mevlevîlerin, sosyal hayattan tecrîd edilmiş değil, bilhassa halkla içiçe ve meselelerle muhatab yaşadıkları (halkın ihtiyacını karşılamak maksadıyla), meydanlara çeşme yaptırdıkları, memleket taarruza uğrayınca düşmana karşı gönüllü yazıldıkları görülmüştür.

4 - Devrin siyasî ve askerî şartları gereği, mevlevîlerin kendi vazîfeleriyle uğraşmaları, günlük siyasete bulaşmamaları hususunda dikkat gösterilmiştir.

5 - Son olarak, mevlevîhanelerden çeşitli sanat şubelerine mensup insanlar yetiştiği gibi, bilhassa şirle meşgûl olanlar da çıkmış olup; Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli Muhammed Hilmi de bu yolu ihtiyâr etmekle birlikte, konu değişikliği yaparak, şiiirlerinde; meşrûtiyet, ittihad, i'tilâf gibi hususlara yer vermiştir.

Muğla Mevlevîhânesi'nin tarihçesi ve yüklendiği fonksiyonlar hakkında geniş bir çalışma içinde olduğumuzu ifade ediyor, mevlevîhânenin kuruluşunu gerçekleştiren Muğlalı Hüdâî Sâlih Dede'yi, oğlu Şâhîdî İbrâhim Dede'yi ve huzûrlarında bulunmakla iftihar ettiğimiz gönüller sultanı Hazret-i Mevlânâ'yı rahmet ve minnetle anıyor, beni sabırla dinlemek nezaketi gösterdiğiniz için teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Belge : 1

(1) Huzûr-ı 'Âlî-i Cenâb-ı Reşâdet-penâhîye

(2) Muğla Mevlevîhânesinin post-nişini Cemâl Efendi'nün noksânî-i idâresi ve Dergâhun hâl-i harâbisi nazar-ı dikkate alınarak berâ-yı tahkik makâm-ı 'âlî-i reşâdet-penâhîlerinin (3) emriyle gelmiş olan Denizli Mevlevî Şeyhi Hasan 'Ali Dede burada bulunduğu sırada hey'et-i 'âcizânemüzen mürekkeb bir komisyon teşkil edilmiş ve vakfun tesviye-i (4) husûsâtı taraf-ı 'âcizânemüze tevdi' olmuştur olduğu sırada mürâca'at iden erbâb-ı hukûkun irâ'e itdikleri hesâb pusulalarına nazaran mümâ ileyh Cemâl Efendinin (5) zemân-ı idâresine ve eslâf-ı zamânına 'âid on sekiz bin gurus râddesinde bir borc terâkim itdiği anlaşıl原因 bundan yüzde otuzunun tenziliyle (6) mütebâkisinün makassatan tesviyesi bi't-tensîb keyfiyyet dâyinlere de tebliğ ile muvâfakattarı istihsâl edilmişti. Şimdi birinci taksitin tesviyesi zemânı (7) gelüp erbâb-ı hukûk taleb-i istihkâk ile sızlanmakda bulunmuş ve ittihâz idilen tedâbir ü teşvîkât semeresiyle Dergâhun îrâd mütevellîsi on sekiz bin gurus mütecâviz itmiş ve bununla 'ale't-tedric borcun tesviyesi imkânı mevcûd ise de beldemiz müftüsü Hacı Mehmed Efendi gerek Şeyh Efendinin ve gerek eslâfınun (9) yalnız Dergâha 'â'id borçlarından ma'adâ şahsı uğurında idinmiş oldukları borcu tesviyeye vakfun mecburiyeti olmadığını mütevellî kâ'immakâmına söylemiş (10) ve bu cihetle şimdi tesviye-i deynde tereddüd husûlüyle istizân-ı irâde-i celîle-i Cenâb-ı meşîhat-penâhîlerine mecbûriyyet elvirmiş olduğundan ve fi'l-hakîka borc içinde Şeyh Efendinin (11) nâbe mahal isrâfâtı gayr-ı münker ise de kendisine tahsis olunan ve efrâd-ı 'âilesinin derece-i kesretine göre te'min-i idârelerine bile gayr-ı kâfi bulunmuş gibi esasen Şeyh Efendinin elinde bulunan vakf îrâdına i'timâd ve o noktadan i'tibâr ile (13) mal virmek sûretiyle küllî alacakları olan dâyinler istihkâklarının virilmemesi dahi haklarında mücib-i mağdûriyyet olacağı derkâr bulunmuş idüğinden (14) dâyinât-ı ma'rûzanun sûret-i tesviyesi hakkında olunacak mü'âmelenin mesâraaten ta'yîn ve irâdesi 'arz u istihâmına cür'et kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i (15) veliyyü'l-emrindir.

Tarih. 10 Receb Sene 328 ve

Tarih. 4 Temmuz Sene 326

Re'is-i Komisyon

A'zâ

A'zâ

'Ömer 'Azmi

Kâ'immakâm-ı Mütevellî

A'zâ

A'zâ

Es-Seyyid Muhammed 'Ali

Hacı

Es-Seyyid Muhammed
el-Mevlevî

A'zâ

Süleymân

Belge : 2

(1) Huzûr-ı 'Âlî-i Cenâb-ı Reşâdet-penâhîye

(2) Muğla Mevlevîhânesine cereyan iden mâ-i leziz iki cihetden gelür. Bir çârik mesâfede birleşerek 'umûmî Dergâh-ı Şerife dökülür. (3) Bunlardan birine Şâhidî suyu, diğeri Âl-i 'Abbas nâm diğeri Yılanoğlu suyu dinilür. Yılanoğlu suyunun vech-i tesmiyesi altmış beş yetmiş (4) sene kadar evvel bu suyu o nâmda bir zâtun getürmesidir.

Bu şu bir kaç senedür yolları ta'mîr idilemediginden Dergâha gelememiş beş (5) sene mukaddem ta'mîrine ibtidâr idildiği hâlde bir mikdârı yapılabılıp nukûd-ı mevkûfesi olmadığından ikmâline muvaffak olunamamışdır. Dergâh-ı (6) şerife ve gerek civârı halkı bir kaç senedür yalnız Şâhidî suyu ile idâre olinagelmekte idi. İki sene evvel eşrâf-ı beldeden (7) bir zât her iki suyun mecrâsını ta'mîr itmek ve yalnız Yılanoğlu suyunun nisfını hâric-i Dergâhdan alup bağçesine götürmek üzere taleb-i (8) muvâfakat itdiği sırada vakfun vaz'-ı kadîmini mahill olan bu sûret rehîn-i muvâfakat olmamış idi. Bir sene mukaddem Satroğlu Hacı Süleymân nâmında (9) birisi hasbete'n-li'llâh Yılanoğlu suyunu ta'mîr ideceğini beyân itmesi üzerine irâ'e-i revî muvâfakat olinmış ve ol vechile ta'mîrâta ibtidâr ile kısmen ta'mîr (10) kısmen tecdîd ve tebdîl-i mecrâ ile suyu Dergâh-ı şerîfün arkasına kadar götürdüğünde bir kısm-ı cüz'isini Dergâha terkle kısm-ı küllisini hod be hod alup hânesine (11) kadar götürmüş ve birer mikdâr-ı cüz'isini dahi kendisine mu'in ü zahir peydâ için ba'zı kimselere terk itmiş ve her ne kadar vaz'-ı kadîmine haleltârî (12) olmamak için Dergâh-ı şerîfe dökülerek fazlasını istendiği yine kadar götürmesi husûsî teklîf idilmiş ise de mahzâ bu sudan istifâde-i (13) şahsiyye fikri sakîminde bulunan merkûm 'inâdında ısrâr ve halka karşı sûret-i hakdan görinerek bir takım teşvîkât ve tesvîlâta ibtidâr ile gâh (14) suyun vakfiyyetini 'alenen ikrâr ve gâh on seneyi mütecâviz zemândan beri ta'mîr görmeyüp dereye akdığundan ve bu cihetle ibâhdan bahisle vakfiyyeti inkâr (15) ile bir sûret-i temerrüdde hukûk-ı vakf-ı temellük itmek maksad-ı musırânesinde devâm ile mezkûr suyu sevk-i hamiyyetle derelerden toplayup (16) memlekete icrâ ile erbâb-ı ihtiyâcî gûyâ ihyâ itdiğini ve komisyon-ı âcizânemizün Dergâha almak fikri bilââhure temellük arzûsundan 'ibâret (17) idüğü beyânıyla ber-'aks-i maksad ta'kîbine düşüp suyu bi'l-küllüye iğtisâb fikriyle bu yolda bir çok mühürle memhûr mahzarlar da tertîb (18) itirmişdür. Gerçi hakâyık-ı ahvâle karşı bu gibi teşebbüsât-ı garazkârânenün hükm ü te'siri olamayacağı derkâr ise de halkı komisyonumuz (19) 'aleyhine sevk ile berâber icrâ-yı mâfi'z-zamîre ısrâr-ı muvaffakiyyet itdiği halde şimdi sudan başlayan müdâhalât refte refte Dergâhun (20) mu'amelât-ı 'umûmiyyesine kadar sû-i sirâyete tekkemizün bi'n-nefice mahvına kadar sebebiyyet virecekdür. Vâkı'â Dergâh-ı şerîfemize mutasarrıf-ı hakîkî-i ma'nevî (21) sâhib-kîtâb-ı Mesnevî hazret-i pirümüz destgürümüz cedd-i reşâdet-penâhîleri Mevlânâ Celâleddin Rûmi kaddise sırrıhu's-sâmî efendimiz (22) hazretlerinin hukûk-ı Dergâhı bu gibi bed-hâhânun iğtisâbından muhâfaza ile münkirîn-i mütemerridînin inkisâr-ı ihânetleri tabi'î ise de her ihtimâle (23) karşı mütevellî kâ'immakâmımız tarafından mahkemeye de mürâca'at idilmişdür. Şu kadar ki gâsıb-ı merkûmun mazhar olduğu himâyet ve himâyesine nazaran (24) bir kayd-ı ihtiyâtî olmak üzere taraf-ı bâhirü's-şeref-i cenâb-ı reşâdet-penâhîlerinden lâzım gelenlere tebliğât ibgâsına inâyet buyurulması arz u istirhâm olunur. (25) Ve hukûk-ı evkâfun hüsn-i muhâfazası nezd-i hikmet ve ind-i hazret-i hilâfet-penâhîde begâyet matlûb u mültezem bulduğundan mezkûr (26) suyun vakfa ircâ'ı için bir de irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî istihsâli ile Dergâhımız hukûkunun istikmâli esbâb-ı muhâfazası vücûbunun başkaca 'arzına cür'et kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emründür.

Tarih 10 Receb Sene 328 ve 1910

Tarih 4 Temmuz Sene 326 1910 - 11

Re'is-i komisyon	A'zâ	A'zâ (Ömer 'Azmi) mühür	A'zâ
Kâ'immakâm-ı Mütevelli	A'zâ	A'zâ	A'zâ Süleyman (mühür)

Belge : 3

(1) Konyada Mevlevîhâne Post-nişini Cânib-i 'Âlîsine

(2) Reşâdetlü Efendim Hazretleri

(3) Muğla Mevlevîhâne post-nişini Cemâlün ihvân ve gerek komisyon ve tahkik me'mûrî Denizli şeyhi Hasan 'Ali Dede tarafından hareket-i nâ-sezâgânesiyle (4) iktidarsızlığına mebnî müte'addid beyân idilmiş idi. Mevlevîhânelerde iktidâra mâlik çilekeş kalmamış mı? Söz çok lisâna (5) getürmeğe destûr yok. Mâdâm ki Muğla Şeyhinin E'üzü Besmele okumaktan 'âciz olup, bu bâbda tekâsülü ve iltiması hususunda (6) bulunanlar Allah'un Kakhâr ismiyle kahrına uğrasun. Hazret-i pîr-i dest-gîr 'aşkına 'azliyle digerînün ta'yînini Hak erenlere havâle eylerim efendim.

T. 7 Temmuz Sene 326

Muğla eşrâfında

(Es-Seyyid Kemâleddin Hüseyin)

(Mühür)

Belge : 4

(1) Huzûr-ı Lâmi 'u'n-nüşûr Hazret-i Reşâdet-penâhîye

(2) Devletlü ve reşâdetlü 'azîzüm efendim hazretleri (3) Bu kerre 'uhde-i reşâdet-penâhîlerine Konya Mevlevîhâne post-nişinliği bâ-irâdesine hazret-i hilâfet-penâhi tevdi'i tefvîz buyurulmuş olduğu mesmû'-ı (4) dâ'iyânem olmağla ma'a'l-iftihâr 'arz-ı tebrîk ve tehniyyet-i lâzîmeyi min gayri haddin müsâra'at ider ve devâm-ı 'ömr-i ikbâl-i devletlerinün tezâyüd ve daha nice nice (5) merâtib-i dünyeviyye ve uhreviyyeyi nâ'il ve mükâfât buyurulmaktığına cenâb-ı eltâf-ı sübhâniyyeden tazarru' ve niyaz iderim.

(6) Afv-ı rahîmânelerine mağrûren bir kaç kelâm 'arz ideceğimden bi't-tekrâr 'afvımı istirhâm iderim. 'Abd-i kemterleri me'zûn talebeden ve müntesibin-i tarikat-ı 'aliyye-i Mevlevîyyeden (7) ve yigirmi beş seneden berü Muğla Mevlevîhânesi'nde, bundan bir seneye mütecâviz zamana gelinceye değin icra-yı âyin idilegeldiği esnâlarda ve âyinhân kahtlığında Dergâh-ı mezkûrun (8) va'z-hânlığında min-ğayr-ı liyâkatin ifâ idegeldüğüm gibi hitâbet hizmetini dahi ol vakitten beri hasbete'n-li'llâh edâ idegelmekdeyim. Gerçi Dergâh-ı şerîfün yigirmi bine karîb vâridâtü (9) var ise de güya Dergâh medyûn olduğundan degül fakîrinüzün âyende ve revendeyi bile 'adem-i kabul ve it'âm-ı ta'am-ı mesâkini kat', gelen fukarâya lokma için komisyona mürâcaat (10) edilmesini Şeyh Efendi tarafından cevâb virilerek bunca fukarâ bin dürlü me'yûsen 'avdet idegelmekdedür. Bu vâridât komisyon eline geçmezden mukaddem bir parça lokma (11) bulunurdu. Bu da seddolup kalmışdur. Şeyhimüz komisyondan üç yüz guruş ma'âş alup başka bir şey karışmayup âyîn dahi Denizli şeyhinün emriyle külliyyen kalkmışdur. (12) Şeyh-i mümâileyhi 'Abdü'l-hafîm Çelebi Efendi hazretleri tarafından li eclî't-tahkik gönderilüp vürûdında dâyinler sarilup ve vâridâtı elde itmek üzere dâyinler a'zâ ta'yîn (13) idilmiş ve harcırahı için bu yolda çâre bulduğundan ta'viz sûretiyle on onbeş lira dahi koparmış deyn 'ale'd-deyn idüp ilerüde vâridâtundan almak üzere ve borca (14) Dergâh nâmına bilâ tahkik ve hilâf-ı şer'-i şerîf kabûl itmişdür. Sü-i niyyetini bir zamîme olsa gerekdür ki türbe-i şerîfde bulunan nâdîde bir postü dahi nâ-meşrû' ve mesâğ-ı şer'-i (15) Denizliye aşırılmışdur. Vakfu' ilâhun meşrût-ı lehîm ğayrıya sarfı mesâğ-ı şer'-i olmadıği halde bir kaç kimesnelere Dergâhun vâridâtundan ma'âş tahsîs idilüp (16) asıl Dergâh-ı Şerîfün ahşâm sabâh göz önündeki hademesi bulunduğum cihetden 'abd-i 'âcizlerini mahrum birağılması vechen mine'l-vücûh nezd-i devletlerinde dahi cevâz görilmeyeceğine kemâl-i (17) ciddiyetle bilerek hidmet-i bendegâneme ve fukaralığıma terahhümen emsâlim misillü beş on guruş nüzûrât-ı Mevlevîyyenün i'tâ ve keyfiyyetün (18) taraf-ı senverâneye iş'arıyla bekâm buyurulmaktığı husûsına istirhâm eylerim. Ol bâbda ve kâtube-i ahvâlde emr ü ferman hazret-i men lehül-emrindir.

Tarih 14 Temmuz Sene 326

Ez'atü'l-'ibâd el-fakir ü'l-hasr Muğla Mevlevîhânesi hatibi ve âyin-hânı

(Süleyman Dâ'ik) (Mühür)

Fakîr hitâbet ve âyin-hân ve vâ'izlik vezâ'ifini ifâ idegelmekte olup olmadığı Muğladan dilediğiniz 'ulemâ ve sâ'ir zevâtdan münâsib ise istizâh buyurun sultânım.

Belge : 5

Nev'-i İnşâ'at	Tûl metro	'Arz metro	İrtifa' metro	Mik'ab	Fî Guruş	Yekûn Guruş	İcmal
Temel hafriyâtı							
Etrâf-ı erba'a temel hafri	56.00	0.60	0.80	26.88			
İç bölmeleri hafri	47.20	0.50	0.80	<u>18.88</u> 45 71	3.00	37.28	
Harchi divârla temel inşâsı		56.00	0.60	0.80	26.88		
İç bölmeleri temel inşâsı		47.00	0.60	0.80	18.88		
Temelden yukarı harda divâr inşâsı							
Bodrum katı	56.00	0.50	1.50	37.00			
Üst katı	56.00	0.50	5.00	<u>140.00</u> 222 —			
Kapu ve pencere boşlukları minhâ				<u>38</u> 184	52.60	9828.00	
İç Bölmeleri	14.70	0.40	50.00	29.40			
İç Bölmeleri	28.40	0.30	50.00	<u>42.60</u> 72.00	35.00	2520.00	
Çatı inşâsı							
Mahya : 'aded : 16	6.80	0.14	0.18	2.74			
Ökçe : 'aded : 18	6.50	0.14	0.18	2.98			
Babalık : 'ded : 8	2.00	0.16	0.40				
Payandalık : 'aded : 16	3.00	0.14	0.16	1.07			
Dilme : 'aded : 160	2.00	0.06	0.06	1.15			
Borda tahtası : 'aded : 800		2.00	0.15	0.02	4.80		
Tavan inşâsı							
Tavan kirişi : 'aded : 34	6.30	0.14	0.08	2.47			
Tavan tahtası: 'aded:220	4.00	0.20	0.02	3.52			
Taban inşâsı							
Taban kirişi: 'aded:48	6.50	0.14	0.08	3.49			
Taban tahtası: 'aded:220	4.00	0.20	0.02	<u>3.52</u>			
		'aded		26.14	246.00	6396	

	'aded		26.14	246.00	6396	
Ma' müştemilât pencere inşâsı	16		0	70.00	1120	
" " cümle kapu inşâsı	1		0	300.	300	
" " dahili kapu inşâsı	7		0	100	700	
Helâ inşâ	1		0	200	200	
Nerdîbân inşâ	1		0	300	300	
'Umûm ebniyenün sıva ve badanası	1		940	ε	3760	
Semâhânenin sıvasının ta'mîri					1000	
Türbe-i Şerîfin ta'mîri	—	—	—	—	600	
					26.751	26.751

Levâzımâtun envâ'-ı müfredâtı		Guruş	Yekûn
Bir metro mik'ab türâbun hafriyatı	Hafriyesi için 1/4 'amele yevmiyesi	2.00	
	Kürekle atılması için 1/8 'amele yev.	0.66	
	Yekûn	2.66	
	'Âlât u edevât için yüzde on	0.26	3.00
Bir metro mik'ab kirecede 'âdi harc	45 metro mik'ab sönmüş kireç	28.00	
	90 metro mik'ab dere kumu	13.50	
	Harc i'mâli için bir 'amele yevmiyesi	8.00	
	Yekûn	49.50	
	'Âlât ve edevât için yüzde on	4.95	54.45
Bir metro mik'ab 'âdi harcla divâr	1.10 metro mik'ab 'âdi taş	15.40	
	33 metro mik'ab harc	16.50	
	Üstâdiyesi için 1/3 divârcı ustası ve bir 'amele yevmiyesi	16.00	
	Yekûn	47.90	
	Âlât edevât için yüzde on	4.70	52.60
Bir metro mik'ab ahşâb fiyatı	Ağaçların kat'ı için 1.5 baltacı yevm.	18.50	
	Yanması ve ihzârı için 1.5 " "	18.50	
	Kurumasından ve yanmasından tolayı		
	1/8 nisbetindeki tenâkusa	11.00	
	Tahmiliyesi 1.2 'amele yevmiyesi	4.00	
	Vasatî 40 kilometre mesâfeden nakliyesi	52.00	
	Üstâdiyesi 1.2 dülgere ve bir kalfa ve bir 'amele yevmiyesi	50.00	
	Ağaçların istenilen çapta biçmek için dülgere ve kalfa ve bir 'amele yevmiyesi	50.00	
	Yekûn	224.00	
	Âlât edevât için yüzde on		246.40

Yevmiye ve Levâzımât-ı İnşâ'iyye Fiyatı	Fî. Guruş
'Âdî 'amele	8
Divârcı ustası	15
Divârcı kalfası	13
Taşçı ustası birinci olmak şartıyla	20
Taşçı kalfası	15
Dülger ustası	18
Sıvacı	18
Bir metre mik'ab taş fiyatı	14
Bir metre mik'ab kum fiyatı	15
Bir metre mik'ab kirec fiyatı	60
Bin aded tuğla fiyatı	140

Bâlâda gösterilen levâzım-ı inşâ'iyenün hizâlarında murakkam fiyatun râyic-i beldeye muvâfık bulunduğı bi't-tedkîk anlaşılmağla tasdik kılındı.

T. 14 Kânûn-ı Evvel Sene 327

Muğla Belediye Re'isi

A'zâ A'zâ A'zâ A'zâ A'zâ

Arkada : Taraf-ı 'âcizânemden nazm idilmiştir.

T. 12 Teşrin-i Sâni 327

Aydın vilâyeti Nâfi'a ser-kondüktörü
Karakoç (Mühür)

Belge : 6

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Reşâdet-penâhîye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridir.

(3) Evvelce 'arz idildiği vech ile Dergâh-ı Şerifün ta'miri hakkında Muğla Evkâf Memurluğından Evkâf Nezâret-i Ceflesine bir kıt'a evrâk-ı keşfiye ile Fen Dâ'iresinde (4) bir kıt'a rapor da gönderilmiş idi. Bunlara nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan mezkûr evrâk Muğla Evkâf Me'murluğına i'âde idilüp Şâhidî hazretlerinin evkâfından eyâdî-i (5) iğtişâbda olan kısmının kurtulması için teşebbüsâtta bulunmasını ve lede'l-icâb mahkeme-i şer'iyeye ikâme-i da'vâ idilmesi ile istirdâdı ve işbu istihlâsı (6) oluncak vâridâtdan masârif-i ta'miriyyenün sarfı lüzümü beyân olunmuş olduğundan Şâhidî Efen-dimizin evkâfına 'â'id evrâkun bir kısmı Kemâl Dede dâ'înüizde (7) olduğı evvelce 'arz idilmiş ise de henüz gönderilmediği cihetle vakfun istirdâdı için mahkemeye mürâcaat idilemiyor. Binâen 'aleyh mezkûr evrâkun i'âdesine fermân buyurulması (8) Tarih 9 Şubat Sene 327 târihlü emir-nâme-i reşâdet penâhî mücibince buradaki muhibbânun ye-dinde bulunan evrâd-ı şeriflerin cümlesinin târih-i tahrîri pek yeni olduğı ve Dergâh-ı şerifimizin (9) kütübhânesi ve Şâhidî kuddise sırruh hazretlerinin eserlerinden hiç bi-risin bulunamadığınınun 'arz-ı beyânı bâbında emr ü fermân cenâb-ı mürşid-i a'zamîlerininündür.

Tarih 14 Mart Sene 328

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli
(Muhammed Hilmi)
(Mühür)

Belge : 7

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Reşâdet-penâhîye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridir.

(3) 'Umûm sırasında irsâline 'inâyet buyurulan emir-nâme-i reşâdet penâhîleri mûcibince ihvânun cümlesine kendü vazîfelerinden hâric olarak siyâsetle (4) iştigâl itmeyerek hükûmet-i hâzıramıza inkıyâd ve her husûsda müzâheret idilmesini tefhîm eyledigimi ve meşrûtiyet ve şu buhrân-ı hâzır hakkındaki (5) hissiyât-ı fakirâneme dâ'ir çend kıt'a karalayup 'aziz efendimiz hazretlerinin pişgâh-ı cenâb-ı reşâdet-penâhîlerine takdîme ictisâr ve 'ömr-i mürşidânelerinün bekâsına du'â-hân (6) olduğımı 'arz u beyânı bâbında emr ü fermân cenâb-ı mürşid-i a'zamîlerinündür.

T. 24 Mart Sene 328
Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli
(Muhammed Hilmi)
(Mühür)

1

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Devr-i hürriyetde lâzım gerçi bir çok fırkalar
Çünkü meşrûtiyetün ahkâmı böyle iy baba
Vakti var tatbîk ider millet bu ahkâmı fakat
Şimdilik bu şöyle bir nâzûk zemânda nâ-revâ

2

Diger

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Anlaşıldı i'tilâfun maksadı cem'iyeti
Mahv idüp yıksın da isterse vatan olsun harâb
Farz olınsun kim kazandı intihâbda i'tilâf
Sanma itmez cem'iyet ferdâ yeni bir inkılâb

3

Diger

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Gayr-i kânûnî degüldür inkılâbdan maksadum
Hüsni niyyetle çalışmaktan kinâyetdür hemân
İntihâb vakti bu millet çâr-çeşm olmaz ise
Mahv olur mülk ü vatan müşkilleşür iş ol zemân .

4

Diger

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Sâhib-i meslek isen Hilmi bu gün cem'iyete
Hizmeti kün der-zemân-ı intihâb bâ- 'adl ü dâd
İtmeli hakkıyla hürriyet tecellî bizde kim
Anlaşılsın i'tilâf mı haklı yâhod ittihâd

Belge : 8

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Hazret-i Reşâdet-penâhîye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridür

(3) Dergâh-ı şerîfün ta'mîri için Evkâf Nezâretinin tahsîsât virmediği evvelce 'arz edilmiş idi. Bu kere bâ-himmet-i hazret-i reşâdet-penâhî (4) dörd mâha kadar edâ idilmek üzere Eytâm sandığından yüzde tokuz fâ'izle beş bin guruş alarak leffen takdîm idilen rapor mücebince (5) T. 20 Nisan sene 328 tâ'rihinde inşâ'ata başlanıldı. Tahminen haziranun nihâyetine kadar ikmâl idileceği ve hitâmında masârîfât-ı inşâ'îyyeye dâ'ir bir kıt'a (6) defter ile Dergâh-ı şerîfün resmi dahi huzûr-ı hazra-i reşâdet-penâhîye takdîmi bedîhi bulunduğundan şu büyük kâ'ileye karşı Cemâl Dede (7) bendelerinin hânesine mâhiye üç lira-yı 'Osmânî viriliyor idiyse de Muğla bu sene ucuzluk olduğundan hattâ lahmun kıyyesi iki guruş olduğu (8) kendüleri iki kadın ile iki çocukdan ibâret olup sâlifü'l-'arız üç liradan birisinin tenziliyle mâhiye ikişer lira-yı 'Osmânî itâsım (9) irâde buyrulması bâbında emr ü fermân cenâb-ı hazret-i mürşid-i a'zamîlerinündür.

Tarih, 2 Mayıs, Sene 328
Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli
(Muhammed Hilmi)
(Mühür)

(10) Şimdiye kadar virilen üç lira-yı 'Osmânî ve bundan böyle virilecek iki lirayı sarf kendülerine 'â'id olduğu

Belge : 9

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Hazret-i Reşâdet-penâhîye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridür

(3) Fakîr Muğla'ya 'azîmetimden beri mâ'il-i harâb hücrelerin müceddiden inşasıyla meşgûl olup sâye-i reşâdet-penâhîden şu maksad-ı hayr vücûda (4) getürdükden sonra Dergâh-ı şerîfün sâhibsüz ve hâmisüz kaldığı hengâmda Dergâh-ı şerîfden nâ-meşrû' istifâde te'min idenlere muhâlefet (5) ve Dergâh-ı şerîfe câri olan mâ-i lezîzin bir takım mütekabbilenün yed-i cebâbirine düşüğü cihetle bunları tahliyede mübâşeret idilmesinin ve bâ-husûs (6) Satıroğlı Hacı Süleyman ve hem-pâlarımın bilâ-sâhib zabt itdüklere Dergâh-ı şerîfe 'â'id suyun yedlerinden nez'ine dâ'ir vukû' bulan teşebbüsün (7) ihzâr eylediği iğbirâr ve kin neticesi olmak ve şu sûretle fakîr tehdîd idilerek teşebbüsât-ı vâkî'î 'akîm bırakmak üzere menfa'atine (8) tokunulan bu misillü menfa'at - perestlerin ictimâ'ıyla fakîr hakkında bir şikâyet vukû' bulduğu hissedilmiş ise de eşrâf u 'ulemâdan (9) gördüğüm teşecci' ve müzâherete binâ'en ta'kîb olunan silk ü icrâ'atdan ihrâk edilmişdir. Bununla beraber ma'rûzâtum vechile (10) şikâyet vâkî' ise bu gibi garazla âlûde olan şikâyetden tolayı 'itâb-ı mürşidânelerine mazhar olmamak için şimdiden (11) keyfiyyetün 'arzına mücâsiren oldu. Öl bâbda emr ü irâde cenâb-ı mürşid-i a'zamîlerinündür.

T. 21 Temmuz Sene 328
(1312 - 13)
Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli
(Muhammed Hilmi)
(1327)
(Mühür)

Belge 10

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Hazret-i Reşâdet-penâhiye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridür

(3) Dergâh-ı şerîfün suymı gasb iden Satıroğlu hakkında Mahkeme-i Şer'iyeye da'vâ idildi. Merkûmun vekîli iddi'âsında "müvekkilim suyun (4) kanavâtını ta'mîr ve akrabâsından Halil İbrâhime mütevellî ta'yin ve bir vakıf-nâme tanzîm iderek tescîl itirdiği cihetle müvekkiline husûmet teveccüh itmeyeceğini (5) iddi'â itdi ve vekîlimüz dahi ifâdesinde mezkûr su esâsen Dergâh-ı şerife mahsûs vakıf su olduğu ve ta'mîrine hasbî suretle deruhde itdiği (6) vakfiyyeti muhakkak olan suya âhar bir kimsenin vakf ve mütevellî ta'yini câ'iz olamayacağı gibi hatta Satıroğlu nâm meşrû' olarak tescîl itirdiği (7) vakıfnâmesinde suyun mine'l-kadîm Şâhidî vakfı olduğu ikrâr itdiği husûsî ve vâkıfun vakf ideceği şey kendü mülki olmak şart iken (8) bu şarta ri'âyet edilmeksizin ta'mîr desîsesiyle gasb eylediğinden husûmetün Satıroğluna teveccüh ideceğini ve muhâkemenün devâmını talep eylemesi" (9) üzerine hâkim efendi tarafından husûmet hakkında istiftâ idilmesini beyân eyledi. Bunun üzerine müftî efendiye mürâcaat olundukda Satır (10) oğlu suyun vakfiyyetini ikrâr ideyor ise husûmet mümâileyhe teveccüh ideceğini bâ-fetvâ beyân itmesiyle tekrâr icrâ idilen muhâkeme de Satıroğlu'nun (11) evvelce tescîl itirdiği vakıfnâmesinde 'mine'l-kadîm hazret-i Şâhidî Dergâh-ı şerîfine cereyân etmekde olan mâ'i lezîzin kanavâtı harâb olduğundan (12) Dergâh-ı mezkûr mütevellîsinün izin icâzetiyle hasbete'n-lillâh ta'mîrine mübâseret itdüm, cümlelerini kırâat idildiğinde hâkim 'âdetâ telâşa düşerek ne diyeceğini (13) bilemeyüp Şatıroğlu'na iltimâs itdiğini anlattı. Bir şey söyleyerek yalnız selefüm Şatıroğlu'nun vakıfnâmesine madâm ki tasdik itdi ben buna (14) bozamam. Husûmet Şatıroğlunun mütevellîsine teveccüh ider, andan da'vâ itmenüz lâzım gelür diye hîtâm virdi. İ'lâmı alup temyiz ideceğüz. (15) İ'lâm ve lâyiha sûretlerin ve temyiz numru ilm-i haberile taraf-ı reşâdet-penâhîlerine takdîm kılınacağı bâbında emr ü fermân sâhib-i mürşid-i a'zamîlerinündür.

T. 21 Temmuz Sene 328

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli

(Muhammed Hilmi)

(Mühür)

Belge : 11

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Hazret-i Reşâdet-penâhiye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridür

(3) Satıroğlunun gasb itdiği sudan başka Dergâh-ı şerîfün beş şehâdet barmağı mikdârı diğer bir suyu dahi var imiş. Fakîrinüz (4) Muğla'ya muvâsalatından evvel bunun da yolları harâb olduğundan eşrâfdan Rif'at Efendi mezkûr suyun kanavâtın ta'mîr idüp Dergâh-ı şerife (5) getürmüş bu kere kendü hânesine bir şehâdet barmağı mikdârı su virildiği ve diğer evrâk-ı fakîrânemde 'arz idilen üç bin kuruşluk kereste ihdâ iden (6) Hacı Hamdi Efendi - zâde Hamdi Efendinin hânesine dahi bir şehâdet barmağı mikdârı su virildiği ve şiddetle ihtiyacı olan Temürçi Dükkânı (7) dimekle ma'ruf meydâna bir çeşme inşâ itirilüp bir mikdâr su virilmişdir. Ve çeşmenin üzerine "Mevlevî Dergâh-ı Şerîfinün Çeşmesidir" cümlesinin yazdırıldığı (8) bâbında emr ü fermân cenâb-ı mürşid-i a'zamîlerinündür.

T. 21 Temmuz Sene 328

Muğla Mevlevîhânesi Şeyh Vekîli

(Muhammed Hilmi)

(Mühür)

Belge 12

(1) Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Hazret-i Reşâdet-penâhîye

(2) Ma'rûz-ı bendeleridir

(3) Dergâh-ı şerîfün inşâ'atına başlandığı evvelce arz edilmiş idi. Bir kat olmak üzere hücrelerle divârları kâmilên hedm idilerek sekiz ayak (4) nerdibânlı dörd hücreye hâvî dörd buçuk metro murabba'ında karşılıklı dört ota ve otaların ara yirinde tûli tokuz ve 'arzi dört metro bir salon ve (5) salonun arka cihetinde bir kiler ve ebniyenün ittisâlinde altlı üstlü bir kandil-hâne ve hücrelerin alt katına taban döşenür ise ikâmete (6) kâbil olacak derecede inşâ edilmiş ve dülgerlik hizmeti hîtâm bulmuşdur. Yalnız çatı ve siva ve çarçüvenün camları kalmışdur. (7) Bunun da iki bin guruşla vücûda geleceği tahmin idiliyor ise de şimdilik pâremiz kalmadığı cihetle ise tâ'dil idildi. Bina'en'leyh (8) taraf-ı fakirânemizde vuka'â-i abdalân terğib ve teşvîk iderüz. Yine lede'l-keşf iki bin guruşun sarfı lüzûm görinen minârenün ta'mîrine sâbık Menteşe mebûsı (9) Hamza Beg Efendi Hazretlerinin va'd ü deruhde eyledigi ve şimdiye kadar taraf-ı (10) fakirânemden sekiz bin guruş sarf ve Hacı Hamdi-zâde Hamdi Efendi tarafından üç bin guruşluk kereste ihdâ idildiği ve şu hâle (11) nazaran harfiyâtan yekûnı on bir bin guruş olduğu ma'rûzdur noksanun ikmâliyle Hamza Beg tarafından sarf idilecek (12) bâlig zamm olunur ise on beş bin guruşa bâlig olacağı ve gelecek sene semâ-hâne ile ve Türbe-i şerîfün sıva (13) ve sa'ire gibi idilecek sarfiyât iki bine bâlig olacağı bâbında emr ü fermân cenâb-ı mürşid-i a'zamîlerininündür.

T. 21 Temmuz Sene 328
Muğla Mevlevihânesi Şeyh Vekîli
(Muhammed Hilmi)
(Mühür)

Belge : 13

(1) Huzûr-ı 'Âli-i Reşâdet-penâhîlerine

(2) Ma'rûz-ı Dâiyânemdir

(3) Düşmanlarımızın din ve memleketimize ta'arruz ve tecâvüzi ehl-i İslâmı Cenâb-ı (4) Hakkun emr-i ilâhîsi vechile cihâda teşvîk-i dâ'iyânem semeresiyle livâmızdan (5) kaydolunan gönüllülerin bikeremihi te'âlâ ikmâl-i levâzımâtı müte'âkib hareketümüz musammem olmağla (6) meşâyih-ı Mevlevîyye'den Şeyh Selîm Efendi dâ'ileri de bir gayret-i dindârâne ile kâfile-i (7) mücâhidîni teşcî' için hâhişger olduğundan tensib idilmiş ve mûmâ ileyh (8) mukaddemâ taraf-ı reşâdet-penâhîye 'arz-ı keyfiyyet itmiş ise de henüz cevâbını (9) alamamışdur. Ruhsat i'tâsına tavassut-ı dâ'iyânem münâsib görülmüş (10) olmağla bu emr-i celîl-i ilâhî uğrında isâr-ı dem ve i'lâ-yı kelimetu'llâh (11) farz olduğundan irâde-i reşâdet-penâhîlerinin mûmâ ileyhe teb-ligi recâ olunur. Efendim hazretleri.

T. 26 Şubat Sene 328
Mar'aş Gönüllü Re'îsi Nakîbü'l-eşrâf
Ziyâ'î-zâde ed-Dâ'î
(Es-Seyyîd Muhammed Emîn)
(Mühür)

Belge : 14

(1) Huzûr-ı Lâmi 'ü'n-nûr-ı Reşâdet-penâhîye

(2) Reşâdetlü Efendüm Hazretleri

(3) Muğla Mesnevî-hânlığı hizmet-i mübeccelesinin 'uhde-i fakirâneme tevcihine şâyân buyurulan (4) müsâ'ade-i celîle-i cenâb-ı reşâdet-penâhîleri bu 'abd-i 'acizi ihyâ eylediğinden müsta'inen bi'llâh-i (5) te'âla ifâ-yı vazîfe idilmekte idi. Şeref-zuhûrına dîde-dûz terakkub-u intizâr olduğum (6) icâzet-nâme-i füyûzât-ı 'allâmeleri dahi bu kerre eydî-i ihtirâma vâsıl ve iş bu lutf-ı (7) cedîd-i celîl-i bî-'adilden bütün kuvâ-yı hissiyemde bir hayât-ı nev hâsıl oldu. İş bu teveccüh ü vecîh (8) dâ'ilerince en büyük şeref ü meziyyet ve dâreynde bâ'is-i fevz-i sa'âdet olmağla hemân (9) du'â-yı bi'l-hayr-ı reşâdet-penâhîleri yâd u tezkâr u ref'-i bârgâh-ı cenâb-ı perverdigâr ile müdâvim tezyîn-i (10) zebân-ı mahmedetde olduğum halde bi'l-hâssa 'ârz-ı teşekkür ider ve istibkâ-yı teveccühât-ı müşşidânelerün (11) niyâzında bulunduğumuz 'arzımı cür'et iderüm. Ol bâbda ve kâtube-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i veliyyül-emr-i bî-imtinânundur.

T. 20 Teşrîn-i evvel Sene 329
Muğla Kasabası Mesnevî-hân-ı Dergâh-ı Şâhîdî
(Muhammed Emin Zekâî)
(Mühür)

Belge : 15

(1) Huzûr-ı 'Âli-i Reşâdet-penâhîlerine

(2) Reşâdetlü Efendim Hazretleri

(3) Kitâbların irsâline dâ'ir şeref-tastîr buyurulan 22 Teşrîn-i Evvel sene 329 târihlü tahrîrât-ı 'âlîlerini ta'zîmât-ı lâzime ile 10 Teşrîn-i sâni sene 329 tarihinde aldım. Menâkıblar 25 Teşrîn-i sâni (4) târihinde vürûd itmekle esmânî olan yüz toksan altı gurus mânde post sûretiyle postaya tevdi'an takdîm kılınmışdır. Tahsisât talebine dâ'ir (5) âhiren şeref vârid olan 5 T.Sâni Sene 329 târihlü tahrîrât-'âlî-i müşşidânelerinde emr ü iş'âr buyurulan mebâlûğa mahsûben 16 T.Sâni Sene 329 tarihinde (6) dokuz 'aded sim mecidiye kezâlik mande post olarak postaya tevdi'an takdîm-i huzûr-ı 'alileri kılınmış olduğu 'arz olunur. Ol bâbda (7) emr ü irâde efendim hazretlerinündür.

T. 28 T.Sâni Sene 329
Muğla Mevlevîhânesi Postnişini
(Muhammed Cemâleddîn)
(Mühür)

Belge : 16

(1) Huzûr-ı Füyûzât-ı nüşûr-ı Müşşidânelerine

(2) Reşâdetlü Efendüm Hazretleri

(3) En son hâk-i pâye sürmek şerefini Bilecikde Şimendiferde ihrâz itmiş ve andan sonra Denizli (4) ve ba'dehu Muğlaya becâyış-i me'mûriyet idilerek elyevm o yirde ifâ-yı vazîfe ile meşgul bulunmakta olduğum 'arz (5) iderim. Lehül-hamd burada dahi hazret-i Şâhîdî gibi tarikat-ı 'aliyye ekâbir pûrânından bir zâatun Dergâh-ı şerîfini (6) buldum. Her zemân ziyâret olunarak kalblerimizdeki elem ve kederün izâlesicün rûhâniyetinden istimdâd (7) olunmaktadır. Muğla müftûsi fazîletli Muhammed Zekâî Efendî dâ'itüz tarafından Cum'a günleri Mesnevî-i Şerîfi (8) takrir ile kulüb-ı

mü'mininün tenviri ve şu cihetle rûh-ı münîr-i hazret-i pirün tesfiri hakkında ahâli-i belde (9) tarafından gösterilen ârzü üzerine keyfiyyet makâm-ı mutasarrıfiden hâk-pây-ı reşâdet-penâhîlerine yazılmış ve lutf (10) u inâyet-i mürşidâneleri olarak ihbârnameyi irsâl buyurulmuşdur ki bunda pek büyük isâbet buyurıldığını da (11) ilâveten 'arz eylerim. Efendi-i mûmâ ileyh-i dâ'ileri hakikaten şu vesîle ile her cum'a günleri Dergâh-ı (12) şerîfi ihyâ itmekdedür. Fakr-i mûmâ ileyh geçen şehr-i Hazirândan itibâren vazîfe-i nazifesine mübâşeretle (13) kulûb-ı sâmi'ini lebrîz-i pertev-i feyz u ma'rifet kılmakda ise de bu hâli kudsiyyet - iştîmâlin ifâ vü idâmesi (14) mûmâ ileyhün tehvîn-i hâcet ve tezyîd-i ma'îşetle terâhî-i şevk u gayretün izâlesine mütevakkıf bulunduğundan (15) lutfen evkâf-ı celâlîye tahsîsâtından şehriye ikişer lira tahsis ve i'tâsı hususunun Dergâh-ı (16) hazret-i Şâhîdî Post-nişini Cemâl Dede dâ'ilerine irâde buyurulmasını 'ubûdiyyet-i kadîmeme magrûren bil'hâssa temennî ider ve bu vesîle ile (17) muhtâcî bulunduğum teveccühât-ı füyûzât-ı 'inâyât-ı mürşidânelerinin devâm u izdiyâdını istihâm eylerim. Ve mukaddes ellerinizi bûs eylerim efendim hazretleri.

T. 26 Kânun-ı Evvel Sene 329
Muğla Jandarma Taburı Kumandanı
Binbaşı
(İmza)

Arkada : İki liranın mâh-be-mâh i'tâsı şeyhe ve müftûye ve işbu mektuba cevâb yazılmış.

